

El balneari dels àngels

*Proposta
didàctica*

Lucía Català

ESPAI

© 2012 Eli Llorens
Coberta de Miquel Mollà
190x130 mm, 136 pàgines
Enquadrernació en rústica

© 2012 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya
☎ 961 590 883
info@bullent.net
Directora de la col·lecció: Pilar Puchades

SINOPSI

a quinze anys que Cris no anava al poble. Tot ha canviat molt. Ara, però, algú reclama la seua presència des de l'altre món. Haurà d'enfrontar-se a fets, persones i records que havia superat: la colla d'amics, el primer amor que mai no s'oblida. Tanmateix, no hi ha temps per a la nostàlgia, ha de resoldre un cas al que s'hi juga la vida. Amb l'ajut del seu grup d'investigació i la providència divina de Lakshmi, Cris arribarà al cor de la trama a *El Balneari dels Àngels*.

L'AUTORA

Eli Llorens (Castelló de la Ribera, 1975) s'ha dedicat professionalment a l'administració d'empreses, feina que ha compaginat amb les motos, les arts escèniques i la dansa oriental. L'any 2010, rebé el III Premi Sambori de País pel relat *Coses que passen* i resultà finalista al certamen "La rosa de paper" amb el conte *El gesmiler*. Dos dels seus relats han estat inclosos als recopilatoris *Las mujeres cuentan*, editats per la Conselleria de Benestar Social. *El balneari dels àngels* rebé una menció especial al Certamen Literari Castellum Ripae.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES

L'activitat lectora necessita una sèrie d'estratègies mitjançant les quals assolir un dels seus objectius primordials: la comprensió eficient i global del text. Però, també, aquest recurs ens ajudarà a transmetre els valors que amaga cada llibre i descobrir el món mitjançant la lectura. En definitiva, es pretén que els joves treballen i compreguen el relat i s'interessen per la literatura.

En aquestes propostes didàctiques les activitats estan dividides en tres blocs:

- Abans de la lectura aborda les expectatives que crea en el lector els elements externs: portada, títol, crèdits, il·lustracions...

- Durant la lectura es pren nota de paraules o expressions desconegudes per després buscar-les al diccionari i intentar introduir-les en la parla habitual.

- Després de la lectura s'hi proposen una sèrie d'exercicis que responen bàsicament a tres objectius:

1. Entendre el missatge que se'ns vol transmetre.

2. Aprofundir en el coneixement de la llengua a partir dels mots i de les expressions que farceixen el text.

3. Entretenir i encuriosir el lector prenent com a excusa el text. Les activitats d'aquest darrer bloc estan seqüenciades en els apartats de:

- comprensió lectora.
- anàlisi dels elements de la narració.
- temes transversals, jocs lingüístics i curiositats.

- per últim, hi ha una sèrie dedicada a la llengua que tracta qüestions relacionades amb la normativa, la gramàtica i el lèxic.

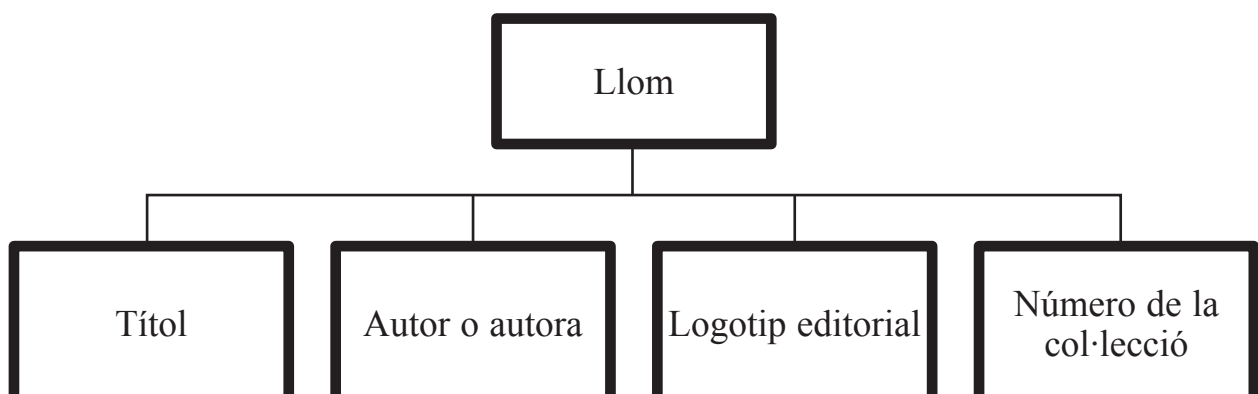
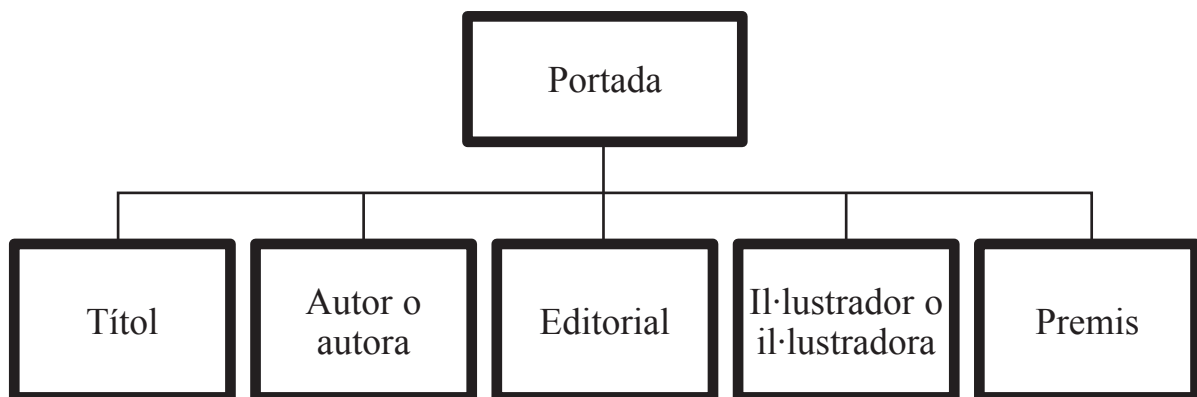
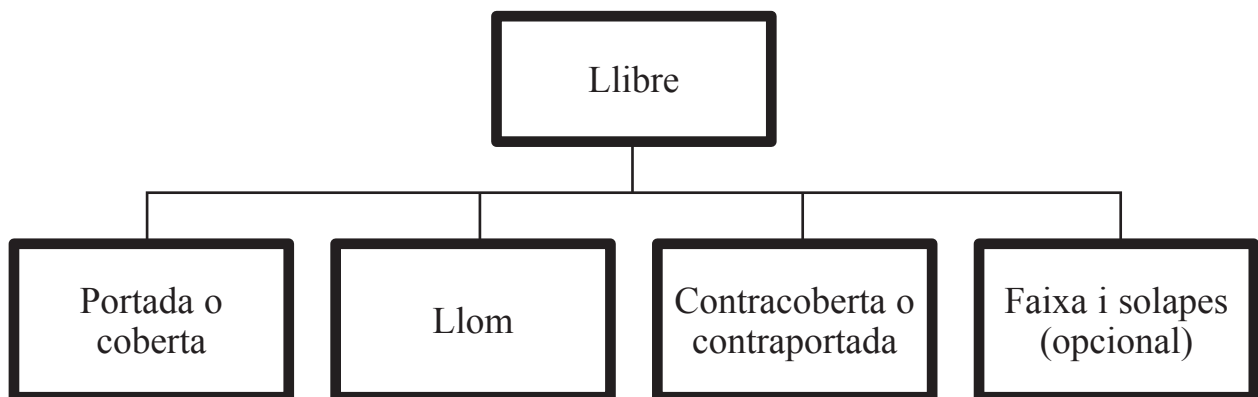
ABANS DE LA LECTURA

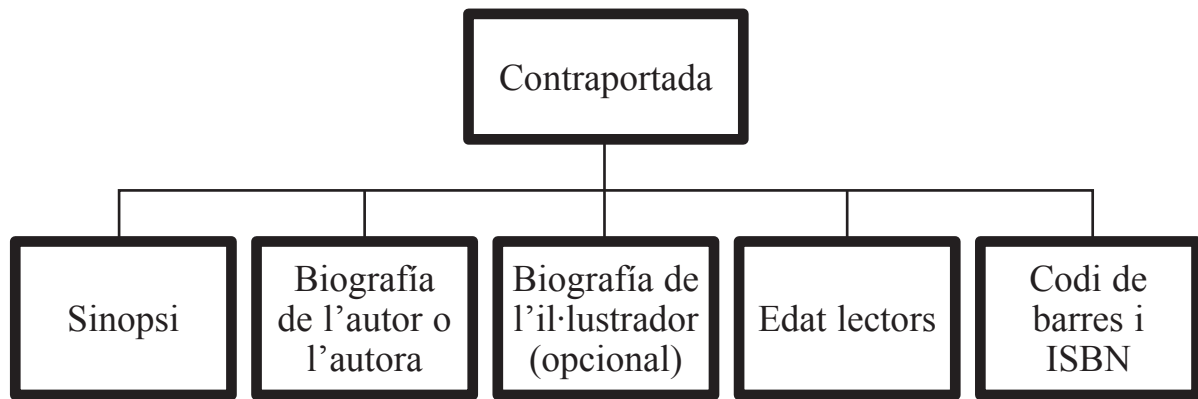
ELEMENTS PARATEXTUALS O EXTERNES

1. Endevina, endevinalla..

*Té llom i no camina,
explica el que sap i no parla,
Té fulles i no és cap planta.
Què és?*

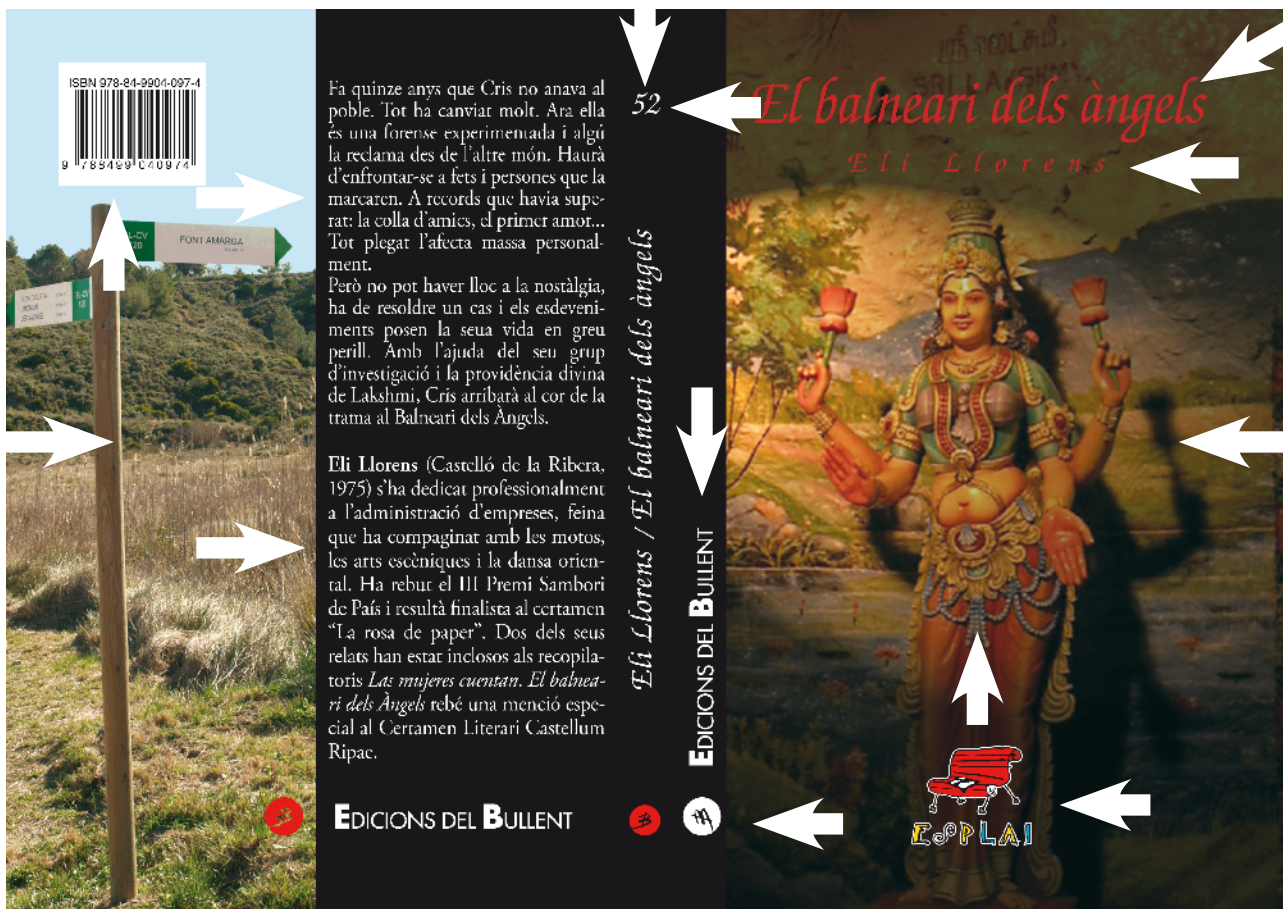
2. La solució de l'endevinalla és el llibre. Un dels elements que s'hi esmenta és el llom. Saps que en la seua **estructura externa** (part de fora) presenta el llom, però també la coberta o portada, la contracoberta, la faixa i les solapes. Tanmateix aquestes parts poden contenir altres elements. A continuació analitzem quins són i quins poden no aparèixer. Para molta atenció!

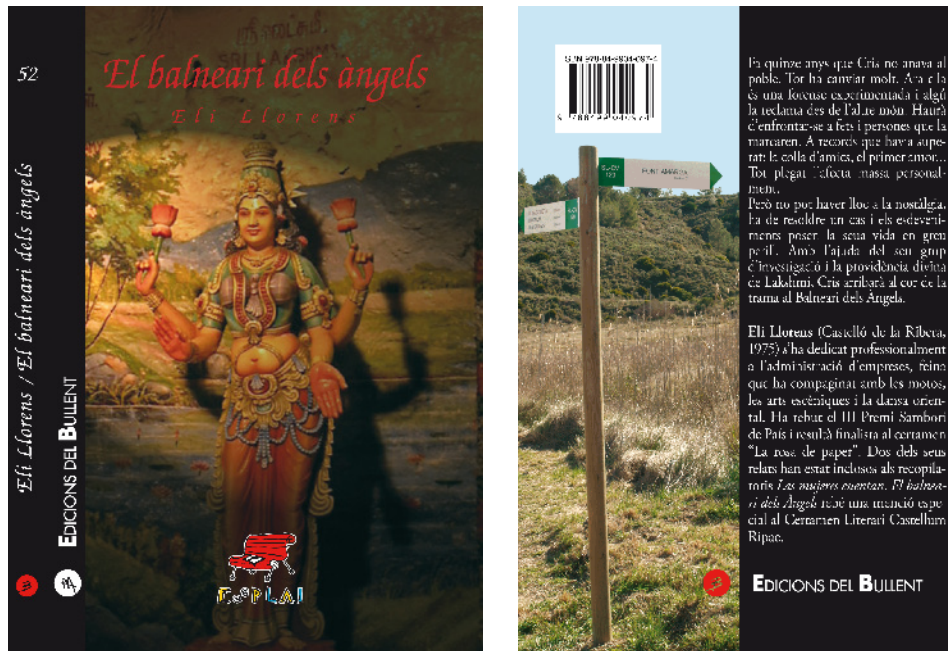
3. En l'activitat anterior hem explicat l'estructura externa d'un llibre. Ara et proposem que col·loques en les fletxes el número corresponent a cada element que hi apareix en *El balneari dels àngels*. Hi ha un element que es repeteix.

- 1 Portada 2 Títol 3 Autora 4 Editorial 5 Llom 6 Logotip editorial
7 Número de la col·lecció 8 Contraportada 9 Sinopsi 10 Biografia de l'autora
11 Codi de barres i ISBN 12 Imatge o il·lustració

4. Observa la portada i la contraportada i respon les següents preguntes:

a) El títol de l'obra és *El balneari dels àngels*. Què et suggereix?

.....

.....

b) A la portada apareix la il·lustració i el títol del llibre, quina relació pot haver-hi entre ells? I amb la novel·la?

.....

.....

c) Fixa't en la imatge de la contraportada. Hi ha la fotografia de l'indicador d'un sender que mostra quina direcció cal agafar per anar a la Font Amarga. Quina relació pot tindre amb la història? Per què creus que hi apareix?

.....

.....

d) Què et semblen les il·lustracions? Quan l'acabes de llegir, proposa una portada diferent.

.....

.....

e) Fes una breu descripció d'una d'elles tenint en compte les característiques d'un text descriptiu.

.....

.....

f) Qui les ha fet confeccionades? Busca informació sobre l'il·lustrador/a i compara els resultats amb els companys de classe.

.....

.....

g) En quina època penses que pot transcórrer l'acció? I en quin espai?

.....

.....

h) Quin tema pot tractar? Pots llegir la sinopsi i la introducció del text. A continuació explica el contingut.

.....

.....

i) Després de llegir els anteriors apartats, què et sembla la història? T'agrada? Et sembla interessant? Emocionant? Inquietant? Divertida? Trista? Avorrida? Curiosa?

.....

.....

j) Series capaç de dir davant de quin subgènere narratiu et trobes abans de llegir l'obra? Intenta-ho!

.....

.....

L'AUTORA

1. A la contraportada hi ha una breu biografia. Copia les dades que hi trobes i fes un retrat sobre com penses que és.

Localitat i any de naixement:

.....

Treball:

.....

Aficions:

.....

Obres publicades:

.....

Premis guanyats:

.....

2. *El balneari dels àngels* rebé una menció especial al Certamen Literari *Castellum Ripae*. Busca en quina localitat se celebra, quan es convoca, les bases, quina editorial hi participa i dues de les últimes obres que han guanyat. Si coneixes altres premis literaris, esmenta'ls.

.....

.....

3. Obri el llibre i fulleja'l. Seguidament mira com està estructurat. Té alguna dedicatòria? Quants capítols té? Estan titulats o numerats? Quantes pàgines té? Com és la lletra? Quina grandària té?

DURANT LA LECTURA

1. Anota les paraules i expressions que no comprens i busca-les al diccionari.

2. Redacta una història d'unes quinze línies on hi utilitzes almenys deu de les paraules o les expressions que has buscat anteriorment.

3. Completa aquesta graella amb els noms dels personatges més rellevants de la novel·la i els conceptes clau que els identifiquen.

NOMS DELS PERSONATGES	CONCEPTES CLAUS QUE ELS IDENTIFIQUEN
David	Àngels músics, assassinat, amic de Cris...

DESPRÉS DE LA LECTURA

COMPRENSIÓ LECTORA

1. Ompli la fitxa de lectura.

Títol de l'obra:	_____
Cognoms, nom de l'autor:	_____
Editorial:	_____
Ciutat i any de l'edició:	_____
Nombre de pàgines:	_____
Col·lecció:	_____
Núm.:	_____
Tema/gènere:	_____
Lloc i temps de l'acció:	_____
Argument:	_____

	○

Tipus de narrador:	_____

Personatges: • Principals	_____

• Secundaris	_____

Valoració personal:	_____

	○

2. Control de lectura. Respon les següents qüestions:

- Quin és el desencadenant de l'acció de la novel·la?

.....

.....

- Quin ofici tenien Ferrer, Lluís, Jaume i Cristina? Per què ella va tornar al poble?

.....

.....

- De qui està enamorada Cristina en el present?

.....

.....

- Qui pagava la restauració de l'ermita?

.....

.....

- Amb qui mantenia una relació David? Per què Mateu no suportava a David?

.....

.....

- Qui havia esculpit l'àngel de l'ermita?

.....

.....

- Quin missatge van trobar a l'escenari del crim? Qui l'havia escrit? Com va reaccionar la protagonista?

.....

.....

- Per què la consideraren sospitosa d'assassinat?

.....

.....

- Quin càrrec tenia Helena? Per què va convidar a la seua cosina al balneari?

.....

.....

- De qui realment estava enamorat Mateu?

.....

.....

- Quins serveis s'oferien al balneari?

.....

.....

- En aquest centre, hi havia més obres de David, però en destacava una en especial. Quina? Com era?

.....

.....

- Els tractaments oncològics de l'establiment eren molt cars. Quins pacients podien rebre tractament gratuït al centre d'investigació? Quins requisits havien de complir? Eren segurs els tractaments?

.....

.....

- Andreu es va retrobar amb Cristina a l'hospital del balneari. Què dirigia allí? Com va reaccionar quan se n'assabenta de la mort de David?

.....

.....

- Què era Westromed? Quin paper hi jugava en el balneari? Quina imatge corporativa tenia aquesta empresa? Quines comandes li feien a David?

.....

.....

- Què era el CIO? Quines instal·lacions tenia?

.....

.....

- Què era el Limonium mansanetianum? On es trobava? Amb què ho combinaven? Quins efectes positius tenia contra el càncer? Quins eren els inconvenients?

.....

.....

- Quina persona va descobrir aquest tractament? Qui el va ajudar a posar-lo en pràctica?

.....

.....

- Sabien el motiu pel qual havien augmentat els casos de càncer a Castelló de la Ribera?

.....

.....

- David li confessa un secret a Cristina. Quin era eixe secret?

.....

.....

- Per què s'enfada Helena amb els seus amics? Què li fa prometre Helena?

.....

.....

- Què li ocorre a Cristina a l'Aiurveda?

.....

.....

- David li va fer l'escultura d'una deessa hindú a la protagonista. Com s'anomenava la deessa? Per què tenia tanta vàlua per a ells?

.....

.....

- Lluís li ensenya unes fotografies a Cris. Què havia fotografiat?

.....

.....

- Què li van furtar a Cris de l'habitació? Per què era tan important un dels objectes?

.....

.....

- De qui sospitaven els policies?

.....

.....

- Quina troballa van fer a l'ermita Lluís, Jaume i Cristina?

.....

.....

• Què hi trobaren dins de Lakshmi? Per què eren tan importants aquests objectes? Què els va passar als investigadors? Com va fugir i va sobreviure un d'ells?

.....
.....

• Què era el Heaven? Com hi va accedir la protagonista?

.....
.....

• A quina persona va trobar morta a la morgue? Qui l'havia assassinat? Per què aquest va intentar matar a Cristina?

.....
.....

• Què li va passar al sergent Candel?

.....
.....

• Qui eren els vertaders assassins de les víctimes?

.....
.....

Títol

1. En aquest cas, quin tipus de títol és *El balneari dels àngels*? Temàtic o remàtic? I en el cas dels capítols? Raona la teua resposta.

.....
.....

Tema

1. La primera pregunta que ens fem quan llegim un text és: de què tracta?, quina idea vol transmetre'ns l'autor? Així doncs, comprova si has encertat el tema de la novel·la a l'activitat quatre. Si no ho has fet torna a redactar-lo i, si eres capaç, determina els motius secundaris. A continuació exposa els resultats amb els teus companys.

El tema és:

.....

Els motius secundaris són:

.....

Resum

1. Resumeix en un màxim de dues línies el contingut de cada capítol. Endavant!

Introducció	
Capítol 1 El retorn	
Capítol 2 Santa Anna	
Capítol 3 La Font Amarga	
Capítol 4 L'hospital	
Capítol 5 El CIO	
Capítol 6 El balneari	
Capítol 7 Els àngels	
Capítol 8 La cambra secreta	
Capítol 9 Heaven	

2. Els títols *Lluna d'agost* i *Vespra de festes* corresponen als capítols dos i cinc. Com te n'has adonat hi ha una trama argumental (resolució dels assassinats) que inclou una altra (adolescència de la protagonista). Resumeix una d'aquestes històries que esmenta. Pots aprofitar i fer el resum de la resta de les històries. Et serà molt útil!

.....
.....

Argument

1. Et proposem que redactes l'argument de *El balneari dels àngels* en un màxim de vuit línies. Per fer aquesta activitat pots ajudar-te del resum de cada capítol que has fet anteriorment.

.....
.....

2. En quin moment situaries el clímax o punt àlgid del relat? Argumenta la resposta i compara-la amb la resta de la classe.

.....
.....

ANÀLISI DELS ELEMENTS DE LA NARRACIÓ

Seqüències textuais o modes del discurs

1. En una novel·la predomina la **narració** però també les **descripcions** (de personatges, de sentiments, d'espais...) i els **diàlegs**.

a) Localitza i copia a sota un fragment on predomine la narració, un on predomine la descripció i, finalment, un on predomine el diàleg.

.....

.....

b) Quins recursos literaris i lingüístics hi trobes en els fragments que has triat?

.....

.....

c) Imagina't que eres un personatge del relat i pots conversar amb un dels personatges. Et proposem que tries el personatge amb qui interactuaries. Després construeix un diàleg amb ell. Seguidament descriu-lo. Cal que tingues les característiques dels textos descriptius i dialogats.

.....

.....

Estructura

1. Tradicionalment l'estructura típica de la novel·la és tripartida: **introducció** o **plantejament**, **nus** i **desenllaç**. Quins capítols inclouria cadascuna?

Introducció:

Nus:

Desenllaç:

Subgènere

1. Cal que tingues en compte que en una novel·la podem trobar més d'una temàtica. A quin subgènere pertany *El balneari dels àngels*? Per què? Et vas equivocar en la teua predicció de l'activitat quatre?

.....

.....

2. Relaciona els subgèneres novel·lístics esmentats al glossari amb la seua definició.

Situa els fets en un context històric concret amb la intenció de recrear-lo.

.....

Conta històries que desperten la sensualitat, la passió i l'erotisme en els lectors.

.....

Narra viatges a llocs exòtics i les aventures que hi viuen els protagonistes o herois.

.....

Narra el desenvolupament de les relacions amoroses i la resolució de conflictes.

Conta històries que ocorren en un futur i exposa descobriments científics imaginaris.

Exposa casos reals o imaginaris de delictes, assassinats, corrupció i delinqüència.

Narra històries que pretenen intrigar o aterrir el lector amb personatges estranys.

3. Busca a www.bullent.net quatre novel·les publicades a la col·lecció Esplai que pertanyen als subgèneres novel·lístics estudiats i escriu el títol.

.....

.....

Tipus de narrador

1. Ara toca posar en pràctica tota la teoria del narrador i aplicar-la correctament. Anem per feina!

a) El narrador explica la història en primera o tercera persona?

.....

.....

b) Quin tipus de narrador hi trobem? Raona la teua resposta.

.....

.....

c) Qui és el narrador?

.....

.....

d) Identifica el tipus de narrador que hi ha en aquest fragment de l'obra (p. 2). Cal que justifiquis la teua resposta.

Em vaig vestir tan prompte com vaig poder. Mentre clavava les dues cames alhora dins dels texans em vaig adonar que havia deixat Lluís amb la paraula a la boca. Quina en devia haver passat? Era clar que devia ser alguna cosa estranya; des que estava en aquella unitat no havia fotografiat encara cap mort per causa natural, i ja feia cap als deu anys que estava sota les ordres del gran Ferrer, o més aviat del «gran dictador Ferrer». Quina en devia haver passat? El meu cervell volava a la mateixa velocitat que el raspall de dents. Tal volta deu haver sigut violència de gènere o algun accident al camp. O deu haver aplegat la sang al riu amb el temeta del nom del poble?

.....

.....

e) Copia un fragment on s'observe clarament el tipus de narrador que hi trobem a la novel·la.

.....

.....

Estil

1. A continuació et proposem un fragment de l'obra on cal que identifiquis el tipus d'estil (directe, indirecte i indirecte lliure).

–Síiii...?

–Cris, ha telefonat el senyor Ferrer, hi ha un tema urgent que hem d'atendre... al teu poble...

–Però què dius? Lluís, ets tu? Per l'amor de Déu, home... que són quines hores de la nit i estic de vacan... Al meu poble?

–Sí. Què pensaves, que no ho sabíem?

–No, no... Però, estic de vacances. Si hi va Jaume, pot fer igualment la faena encara que siga el meu poble i jo podré continuar amb les coses banals de la vida, com... dormir.

Personatges

1. Coneixes aquests personatges? Series capaç de classificar-los? Recorda que poden ser: principals, herois, antagonistes, secundaris, ajudants, oponents, fugaos, plans i redons. Pots encabir-los en més d'una etiqueta si ho creus convenient. Posa't a prova!

Aquests personatges són:

.....
.....

El personatge de Robin és:

.....
.....

El personatge de Joker és:

.....
.....

El personatge de Panoramix és:

.....
.....

El poble gal és:

.....
.....

2. Al capítol set (p. 42), Ferrer fa el següent comentari, referint-se a dos policies: *Si no fóra per «Zipi i Zape» encara estaries practicant l'apnea en el fons de la banyera*. Realitza un retrat dels personatges del còmic Zipi i Zape que apareixen al llibre de lectura. Recorda que en un retrat descrivim al mateix temps els trets físics i els trets psicològics. Pots buscar informació a: http://ca.wikipedia.org/wiki/Zipi_i_Zape o preguntar a la família (pares, avis, oncles...). Ànim! Serà molt divertit!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Repassa la classificació dels personatges del glossari i contesta aquestes preguntes:

a) Classifica tots els personatges de l'obra.

SEGONS LA FUNCIO O GRAU DE PARTICIPACIO EN LA HISTORIA	SEGONS LA PROFUNDITAT PSICOLÒGICA O GRAU D'EVOLUCIO

b) Qualifica cada personatge amb un parell d'adjectius que expliquen la seua personalitat o algun tret físic.

.....

.....

c) Al llarg del text hi apareixen molts noms, per tal de recordar-los et proposem que emplenes la graella de sota.

NOM DEL PERSONATGE	RELACIO DE PARENTIU	RELACIO D'AMISTAT	RELACIO SENTIMENTAL	RELACIO DE TREBALL	QUE MANTÉ AMB

d) A la lectura hi apareixen alguns malnoms. Busca la definició de malnom. Després localitza i copia els malnoms que hi trobes al llarg de la novel·la a sota. Tot seguit, posa exemples dels malnoms més curiosos i graciosos de la teua localitat. Posa els resultats en comú amb els companys. Endavant! És una activitat molt divertida i curiosa!

.....

.....

e) Com t'imagines el personatge de Cris? Serà alta o baixa, morena o rossa, prima o grossa...
Descriu-lo i després fes un dibuix o caricatura. Pots consultar el llibre de lectura.

Descripció

.....

.....

Dibuix o caricatura

f) Quin és el personatge que t'ha agradat més? I quin menys? T'ha sorprès algun personatge?
Argumenta les respostes.

.....

.....

Espai

1. Comencem amb un joc. Caldrà que endevines dos dels espais on es situa *El balneari dels àngels*. No et preocupes que et donem pistes i diverses imatges.

Pistes

1. Limita al nord amb la Foia de Bunyol, l'Horta Oest i l'Horta Sud. A l'est amb la Ribera Baixa, al sud amb la Costera i a l'oest amb la Canal de Navarres.
2. Limita amb Alberic, Beneixida, Carcaixent, Gavarda, Manuel, Sant Joan de l'Ènova, La Pobla Llarga i Senyera (a la mateixa comarca); i amb Xàtiva i La Llosa de Ranes (a la Costera).
3. Alguns dels rius que travessen la comarca són el Xúquer, el Magre, el Sellent i l'Albaida.
4. La comarca va patir la pantanada de Tous de l'any 1982.
5. Un poble veí va ser cremat per les tropes de Felip V després de la Batalla d'Almansa (1707).
6. Històricament va rebre el nom de Castelló de Xàtiva.

L'espai principal del relat es troba a la població de _____. Aquesta localitat es troba a la comarca de _____.

Pistes

1. El Greu de Saliva és una muntanya que consta de diverses rutes per a fer senderisme i actua de frontera entre les comarques de La costera i La Ribera Alta.
2. Té 344 metres d'alçada. Està entre els pobles de La Llosa de Ranes i Castelló de la Ribera.
3. En aquesta muntanya està un dels espais principals de la novel·la.
4. És possible que aquest edifici es fera a costa de Roderic de Borja, si observem l'escut d'una de les claus timbrat amb els distintius de protonotari apostòlic, dignitat eclesiàstica que va ostentar el que seria pontífex davall el nom d'Alexandre VI.
5. És un dels espais que hi apareix al capítol 2.

L'espai on hi apareix mort un dels personatges de l'obra és _____.

Enhorabona! Ets un gran detectiu! Ara cal posar en pràctica els coneixements adquirits sobre l'espai aplicant-los a aquest text literari. Doncs, anem per feina!

a) Creus que l'origen de l'autora ha pogut influir en l'elecció d'aquest espai principal? Argumenta-ho.

.....

.....

b) L'espai o escenari principal de l'obra de quin tipus és? Obert o tancat? Objectiu o subjectiu? Rural o urbà? Real, imaginari o fantàstic? Fa funció de marc o resulta determinant per a la trama i l'acció dels personatges?

.....

.....

c) Esmenta tots els espais possibles que hi trobes al relat. Seguidament tria cinc d'aquests espais i classifica'ls.

.....

.....

d) Quin dels espais t'ha sorprès més? Per què? I quin menys? Justifica-ho.

.....

.....

- e) Coneixes algun dels paratges que hi apareixen? Quins? Hi has estat? I si no els coneixes, t'agradaria visitar-los? Proposa-ho al departament de València. Podeu fer una ruta de senderisme per Santa Anna o la Font Amarga (senders de la Comunitat Valenciana <http://www.cma.gva.es>) i també visitar Castelló de la Ribera (<http://www.villanuevadecastellon.es/>) i Xàtiva (<http://www.xativaturisme.com/>).
-
-

Temps

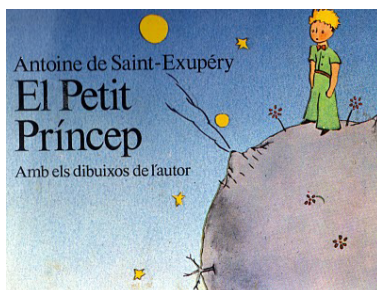
1. Com ja saps, el temps és un dels elements narratius més bàsics. Hi distingim dos tipus: el temps del discurs i el temps de la història. El propi narrador manipula el temps a plaer mitjançant resums, pauses (canvia de tema) o el·lipsis (elimina fragments). Aquest text presenta una sèrie de peculiaritats respecte al temps del discurs i a la trama argumental. Analitzem-les!
- Abans comprovarem el teu bagatge cinematogràfic i literari. Tranquil! No et preocupes! Sols ens interessa analitzar el temps.

El nom de la rosa d'Umberto Eco és una novel·la ambientada en un monestir benedictí. En quina època està ambientada la novel·la?

El diari d'Anna Frank és un diari íntim escrit per aquesta noia mentre s'amagava amb la seua família i quatre amics, durant l'ocupació alemanya d'Amsterdam a la Segona Guerra Mundial. Quina durada tenen els fets d'aquest diari?

El petit príncep d'Antoine de Saint-Exupéry narra la trobada entre un nen i un aviador, els diàlegs que tenen i com aquests fan replantejar la vida a l'adult. Quin ordre tenen els fets? Lineal o discontinu?

El codi da Vinci de Dan Brown afirma que l'Església Catòlica estaria presumptament involucrada en una conspiració per a encobrir la veritable història de Jesucrist, qui, segons la novel·la, hauria tingut descendents a França. L'ordre de la novel·la és discontinu. Empra la retrospecció, la simultaneïtat o l'anticipació?

La plaza del Diamant de Mercè Rodoreda narra la història de la Natàlia, una jove com d'altres de la seva època, que accepta sense rondinar tot allò que la vida, i el seu marit Quimet, li imposa. Aquesta obra presenta alteracions respecte a la durada. Empra el resum, l'el·lipsi o l'extensió?

2. Després de posar-te a prova amb l'activitat anterior, contesta les qüestions de sota.

a) Et vas equivocar en la predicció del temps de la història que vas fer a l'activitat quatre? En cas negatiu, et felicite. Però, si no és així, explica perquè creus que vas errar.

.....

.....

b) En la novel·la conviuen dues trames. Cada trama s'ambienta en un temps diferent. Podries dir quin és en cada cas?

.....

.....

c) Quins elements et porten a pensar així?

.....

.....

d) Hi ha dades que ajuden a determinar la durada? En cas afirmatiu, digues quina és, la durada de cada acció?

.....

.....

e) L'ordre és lineal o discontinu? Si és discontinu, utilitza la retrospecció? Posa un exemple.

.....

.....

f) L'acció, els personatges i el temps conflueixen en el present? Si no coincideixen aquests elements, raona la resposta.

.....

.....

g) Llegeix aquest fragment (p. 20):

De tornada al llit, vaig adonar-me de tot el que m'havia passat el dia d'abans; l'eixida de casa a la matinada, l'aplegada a l'ermita, el cadàver de David, els àngels, Mateu, Helena... tot es tornava tèrbol, segurament per l'efecte dels somnífers que la meua cosina em va donar i que encara em corrien per les venes.

—Quina hora deu ser?

Vaig tirar mà del rellotge que havia deixat a la tauleta de nit i, després de mirar-lo una estona, la meua ment va caure que havia dormit més de vint hores. Al mateix moment, l'estómac em va fer un gemec que em va esglaiar a mi mateixa.

Creus que hi trobem alguna el·lipsi? On? Quins elements et porten a aquesta conclusió?

.....
.....

h) Imagina't que eres l'escriptora. L'editorial t'ha recomanat que revises el temps i l'espai del text. On situaries l'obra? En quin temps?

.....
.....

Recursos estilístics

1. Observa aquestes oracions i indica quina figura retòrica hi ha. Després busca cinc exemples en el relat que ens ocupa i copia'ls a sota.

—Home! Mira qui ha aplegat, la senyoreta Kodakcolor i Ricky Martin —va dir Ferrer amb un to burleta—. (p. 9)

—A veure! Ja han acabat de xarrar ses majestats? Que no tenim tot el dia! (p. 13)

► La figura retòrica és:

► Exemples:

.....
.....

Recordaré sempre la maneta d'Helena, calenteta i suau buscant la meua, com un pardalet gelat al niu (p. 6).

Ferrer em va allargar un mocador; em vaig preguntar un segon per a què i tot seguit em vaig adonar que les llàgrimes em corrien com un riu per la cara (p. 13).

► La figura retòrica és:

► Exemples:

.....
.....

Registre

1. Repassa la definició de registre i els tipus de registres socials (argot, col·loquial, estàndard...) al llibre de text de Valencià o a l'enciclopèdia. A continuació, localitza a la novel·la deu exemples de l'argot policial i deu de l'argot mèdic. Després adapta'ls al registre estàndard. Pots, amb l'ajuda dels teus companys, confeccionar un glossari de termes específics d'aquests dos àmbits en registre estàndard.

.....

.....

Valoració personal

1. Respon:

a) T'ha agradat aquesta novel·la? Per què? En cas negatiu, indica els motius.

.....

.....

b) Quins aspectes t'han sorprès més? I quins canviaries?

.....

.....

c) T'ha agradat el final? Ara et proposem que confecciones un final alternatiu. No t'oblides de posar-li títol.

.....

.....

d) Què opines de les relacions amoroses que veiem a l'obra? Quins sentiments t'han despertat? Canviaries alguna d'elles? Quina?

.....

.....

e) Activitat en grup. Fes un debat amb els companys de classe sobre que us has semblat aquesta lectura i els motius pels quals la recomanaríeu a altres companys o amics.

.....

.....

CONEIXEMENTS TRANSVERSALS, JOCS I CURIOSITATS

1. El motiu dels àngels hi apareix al llarg de la novel·la. La gran majoria d'aquests éssers divins són àngels músics. Però sabries diferenciar entre àngel, arcàngel i querubí?

a) Busca els mots anteriors al diccionari i comprova si són diferents tipus d'àngels o no ho són.

.....

.....

b) Ara que ja saps el significat d'aquestes paraules, et proposem que els identifiqués.

Àngel, arcàngel, querubí

Sóc un

Sóc un

Sóc un.....

c) Aquest àngel està trist. No troba els seus sis instruments, els ha perdut. Ajuda'l a trobar-los a la sopa de lletres. Vols que et donem una pista? Són els instruments que porten els àngels músics d'aquest relat. Si els trobes, l'àngel es posarà molt content.

Q	R	T	Y	U	F	B	I	F	K
A	W	L	L	A	U	T	I	W	D
E	F	I	O	L	L	A	Y	N	M
C	L	A	V	I	C	O	R	D	I
T	A	T	R	O	M	P	E	T	A
P	U	O	L	I	M	F	I	R	R
E	T	Q	U	Y	R	V	N	I	I
P	A	S	L	L	A	N	O	S	L

2. Curiositat.

Francesc Eiximenis fou un escriptor català del segle XIV a la Corona d'Aragó. Escrigué, a més de *Lo Crestià*, el *Llibre dels àngels* que és un tractat complet sobre angeologia amb moltes reflexions polítiques. Aquest llibre fou dedicat al cavaller valencià Pere d'Artés. Què llest era Eiximenis! No?

3. Imagina't que ets un publicista i t'han encarregat fer un anunci per a premsa escrita d'un balneari. Aquest centre es troba a la localitat de Castelló de la Ribera, concretament, al paratge de la Font Amarga.

a) En aquest anunci esmenta els elements dels quals consta el centre, però per elaborar-lo, has de conèixer els termes propis d'aquest tipus d'instal·lacions de medicina alternativa. Tot seguit, completa les següents definicions buscant-les al diccionari o, directament, consultant-ho a la pàgina 38 de l'obra que ens ocupa.

► : eren edificis públics amb prestacions higièniques i sanitàries. Són els precursors de les modernes cases de banys, saunes i balnearis termals.

► : és un bany de vapor a altes temperatures, que oscil·len entre els 70 °C centígrads (en saunes humides anomenades banys turcs o hammams) i els 80 °C o 90 °C (en saunes seques).

► : és una modalitat de bany de vapor que inclou netejar el cos i relaxar-se. Consta d'un cambra tèbia, una cambra calenta i una de refredament.

► : és un tipus de llum ultraviolada d'ona llarga (entre 320 – 400 nm). L'ús és força extens en el camp de la medicina i l'estètica.

► : tècnica que consisteix en l'aplicació fixa o mitjançant massatges de pedres fredes o calentes en diversos punts del cos.

► : bany de peus, simple o medicamentós.

► : és un sistema de medicina tradicional originari del subcontinent indi.

b) Documenta't sobre els balnearis existents a la Comunitat Valenciana i fes-ne un llistat. Després comprova si al paratge de la Font Amarga en va existir un realment.

.....
.....

c) El següent pas és dissenyar, elaborar i maquetar. No oblidis incloure els elements que tens dalt, a més d'una bona fotografia, usar la tipografia més adient, combinar els colors correctament i seguir l'estructura d'aquest tipus de text. També procura que siga cridaner per captar els possibles consumidors. Quan el tingues enllestit, cal que li'l presentes al client i, si està d'acord, enviar-lo als mitjans de comunicació acordats. Molt bé! Felicitats! Ets un gran publicista!

.....
.....

4. Flors de lotus, vaques, Aiuurveda, elefants, estrella de vuit puntes, avatars, deus, deesses, mandales, Mahatma Gandhi... Uffff! Quants conceptes estranys! No t'esglaies! Tots aquests termes estan relacionats amb l'hinduisme (conjunt de creences, pràctiques espirituals i escriptures presents a l'Índia que reconeixen l'autoritat dels Vedes, l'origen de les quals remunta a fa més de 3.500 anys). Alguns d'aquests elements hi apareixen al llarg de la novel·la i juguen un paper determinant en l'acció. Hi apareixen a les pàgines 14, 38, 40 i 66. En aquesta activitat et proposem que resolgues els teus dubtes i conegues altra creença. Endavant!

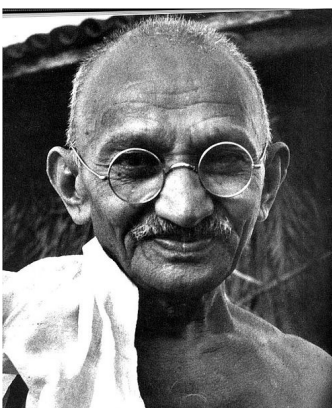

a) Busca a internet, a l'enciclopèdia o pregunta als professors de Religió i de Filosofia el significat d'alguns dels termes esmentats anteriorment. No et preocupes! Et donem les imatges i els conceptes que has de definir. Després indica si es tracta d'un animal sagrat, motiu hinduista, divinitat masculina o divinitat femenina. Després confecciona una breu biografia de Mahatma Gandhi.

TERME	DEFINICIÓ	CLASSIFICACIÓ
 Flor de lotus		
 Aurveda		
 Vaca		
 Vishnu		
 Elefant		

TERME	DEFINICIÓ	CLASSIFICACIÓ
 Lakshmi		
 Mandala		
 Avatar		

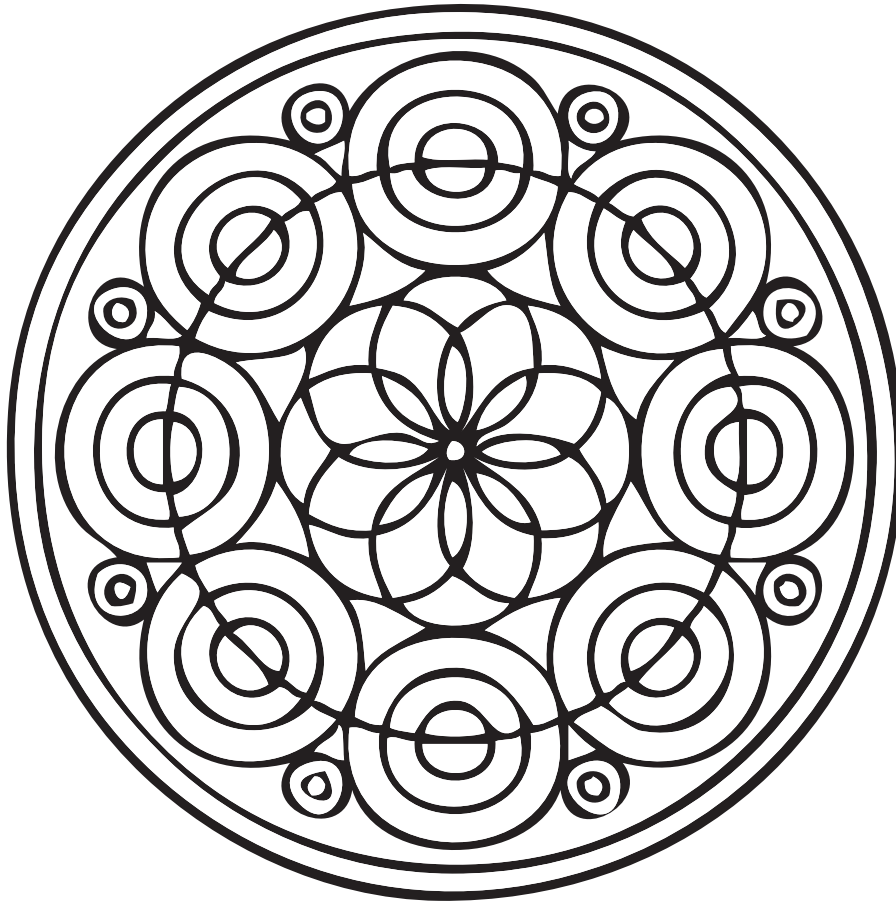
a) Després confecciona una breu biografia de Mahatma Gandhi.

BIOGRAFIA DE MAHATMA GANDHI

[illegible]

b) Els mandales estan vinculats amb la meditació i la relaxació. T'abellix relaxar-te després de tanta feina? Pinta aquest mandala! Fora estrès!

5. Llegeix aquest parlament que fa Andreu (p.30):

[...] Malauradament hi ha molta gent malalta a Castelló des de fa uns quants anys cap aquí. La taxa de malalts de càncer s'ha incrementat en un dos-cents per cent i no sabem per què [...]. Perquè et faces una idea, si haguérem estat a cinc quilòmetres de Txernòbil quan ocorregué l'explosió, no sé si haguérem aplegat al percentatge de malalts en què estem en aquests moments [...].

a) Investigueu sobre el desastre nuclear que es va produir a Txernòbil el 26 d'abril de 1986 i les seues conseqüències.

.....
.....

b) Després proposeu al vostre tutor o tutora, visionar un dels capítols de la sèrie de TV3, *Polseres vermelles* (2011) i reflexioneu sobre les relacions d'amistat i companyonia que s'estableixen entre els diversos personatges. També comenteu l'instint de superació dels protagonistes davant de les adversitats i els valors que s'hi transmeten.

Títol original: Polseres vermelles

Any: 2011

Duració: 43 minuts

Intèrprets: Alex Monner, Igor Szpakowski, Joana Vilapuig, Marc Balaguer, Nil Cardoner, Mikel Iglesias, Andreu Benito, Duna Jové, Llum Barrera, Andreu Rifé, Marta Angelat, Marcel Borràs, Anna Ycobalzeta, Ferran Rull, Mireia Vilapuig.

Gènere: Drama (sèrie de televisió)

Sinopsi: Tracta sobre l'amistat, la superació i les ganes de viure. Ambientada a un hospital, on els protagonistes són els pacients, xiquets d'entre vuit i desset anys que tenen totes les inquietuds pròpies de la seua edat i les mateixes ganes de riure, d'enamorar-se i de descobrir coses noves.

6. Activitat en grup. La Mancomunitat de la Ribera Alta us ha encomanat fer un fullet informatiu per a les oficines de turisme. Cal que busqueu la informació més destacada de cada localitat i de la comarca. El contingut del fullet serà el següent: situació espacial dins de la Comunitat Valenciana, noms dels municipis, geografia, història, economia, gastronomia i monuments més destacats. Aquest organisme vol que dissenyeu una ruta literària dels indrets on transcorre *El balneari dels àngels* i que l'afegiu a aquest text. Atenció, abans de confeccionar-la, cal comprovar si tots els espais que mostra el relat existeixen en la realitat. Podeu emprar un llistat de carrers o els mapes de google.

7. Llegeix aquest fragment de l'obra on la protagonista parla d'un plat típic de la Ribera Alta i de tota la Comunitat Valenciana (p.46): *Helena em telefonà tan bon punt es va assabentar de la meua decepció amb David. Ella mateixa va vindre a buscar-me a València el dia del concurs de paelles.*

Aprofita la informació anterior de la gastronomia d'aquesta comarca o bé de la teua i elabora un text instructiu amb la recepta que més t'agrada. Pots cuinar el plat triat, si vols. T'abellix una mona de Pasqua d'Alberic? Mmmm! Que bo!

.....

8. En aquest relat hi trobem citades dues novel·les (*Harry Potter*, *El Codi Da Vinci*), una rondalla (*Llegenda de la cova de la "uela" Pinta*), un conte clàssic (*Hansel i Grettel*), un còmic (*Zipi i Zape*), una sèrie de TV (*CSI Las Vegas*), una pel·lícula (*Resident Evil*)... El recurs lingüístic que utilitza referències d'altres textos per confeccionar-ne un altre s'anomena intertextualitat i s'empra en aquest cas.

a) Escriu al costat el nom dels autors d'aquestes obres.

► <i>Harry Potter</i>	► <i>El Codi Da Vinci</i>
► <i>La llegenda de la cova de la "uela" Pinta</i>	
► <i>Hansel i Grettel</i>	► <i>Zipi i Zape</i>

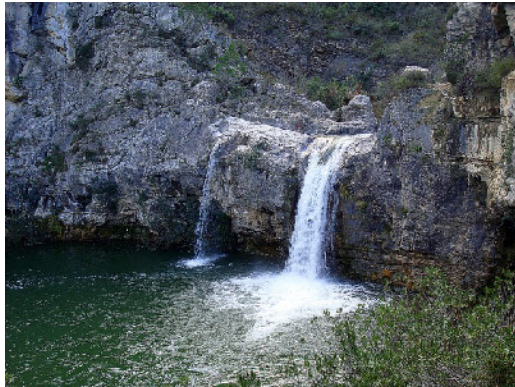

b) Quin dels autors anteriors hi apareix esmentat a la novel·la (p. 15)? Una de les obres no té autor conegut, Per què?

.....

.....

9. Curiositat. *La llegenda de la cova de la “uela” Pinta* (p.17) s’ambienta en el paratge del Castellet de Castelló de la Ribera. Al llarg de la geografia valenciana, hi trobem paratges naturals vinculats a una llegenda, on hi apareixen fades, princeses... Una d’aquestes llegendes és *La llegenda del barranc de l’Encantada* del poble de Planes (Alacant). La coneixes?

Conta la llegenda que davant la imminent arribada de les tropes de Jaume I, els moriscos que vivien en aquestes terres, s’afanyaren a amagar les seues riqueses en una cova del barranc, mentre deixaven a càrrec a una princesa encantada. Aquesta princesa apareix cada cent anys esperant que finalment algun home la trie a ella i no al tresor, i que d’aquesta manera la lliure del sortilegi que la manté presonera en aquest paratge.

10. Endevina de qui són aquests escuts, La solució la trobaràs a la pàgina 11 del relat.

.....

.....

11. Llig atentament aquesta carta i fes les activitats que et plantege:

«Estimada Cris,

»Espere que no calga que aplegues a llegir açò, però si ho fas, almenys podré descansar tranquil sabent que ho has descobert tot. Fa temps que sé tot l’assumpte de la Font Amarga, però no podia acusar-los sense proves. Ara ja les tinc! I les empraré!

»He confiat en la meua germana i m’he equivocat, ara sé que estic sol i només em quedes tu. Busca a Lakshmi, ella t’ho contarà tot.

»T’estime, Cris! Sempre seràs la meua Lakshmi!

»David.»

a) Aquesta missiva és una carta personal i segueix l’estructura prototípica d’aquest tipus de text, però li falta un element. Quin és? Per què creus que no hi apareix?

.....

.....

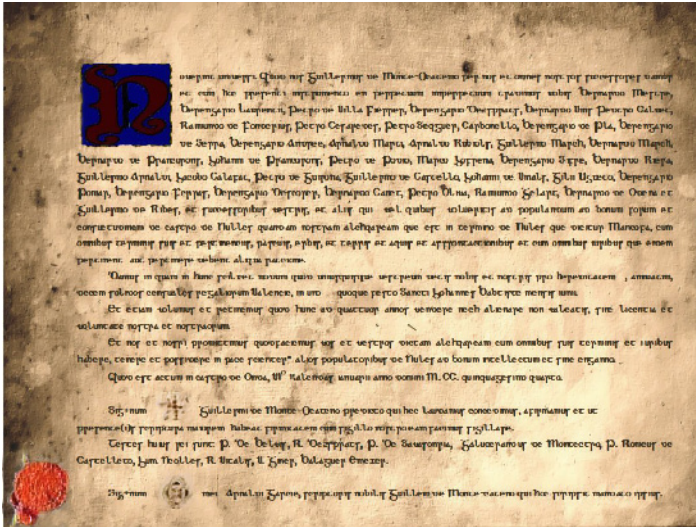
b) Posa’t en la pell de la protagonista i respon la carta.

.....

.....

12. Curiositat.

La **carta de poblament** o **carta pobla** era un privilegi en què el sobirà o un senyor atorgaven una sèrie de privilegis a grups poblacionals, a fi d'obtenir la repoblació de certes zones despoblades o poc habitades però d'interés econòmic o estratègic durant la Reconquesta. S'hi establien les obligacions que contreien els nous pobladors envers el senyor. Molt sovint s'establien algunes exempcions o alguns privilegis, de cara a facilitar el poblament de l'indret. Arran de la conquesta i la repoblació de la Catalunya Nova i el Regne de València es concediren moltes cartes de poblament. En molts casos

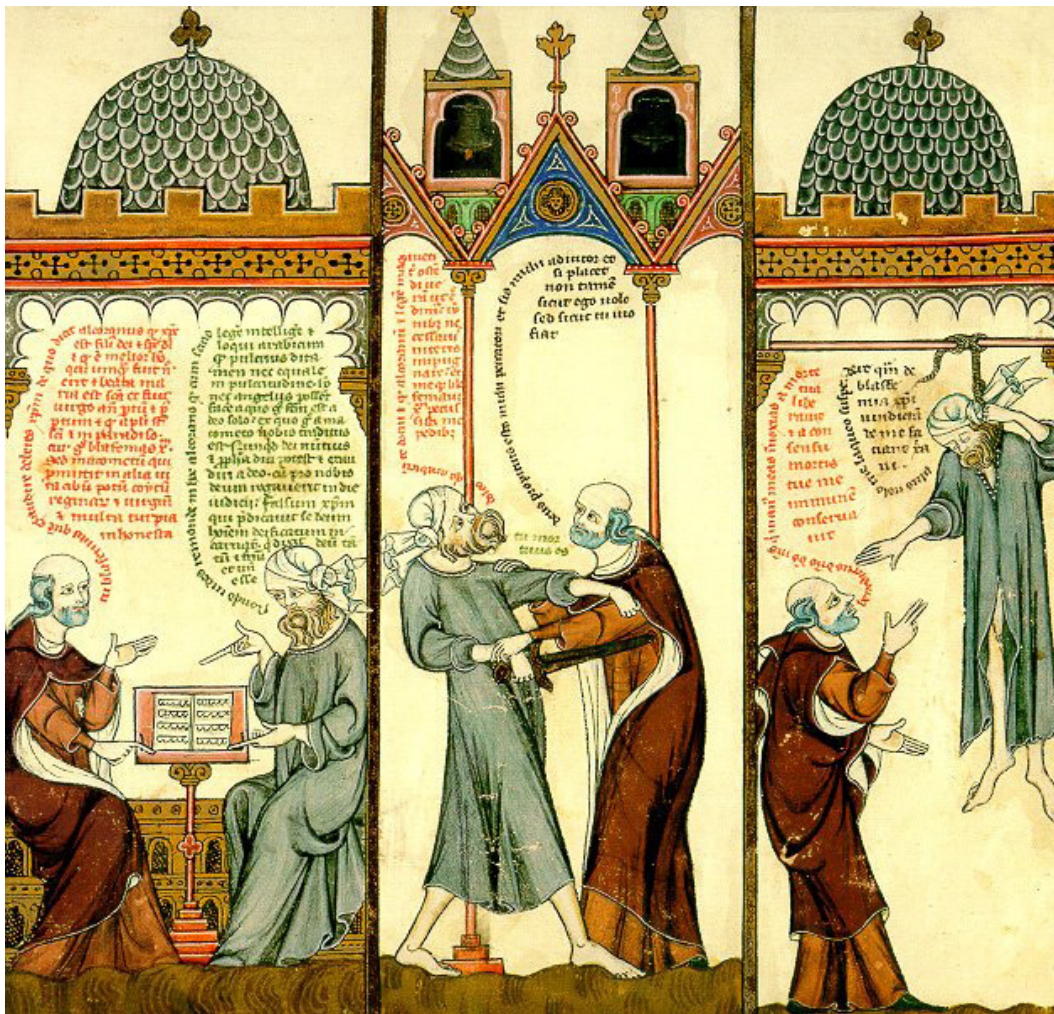
foren fonamentals de cara al desenvolupament d'un municipi. El rei Jaume I en va redactar moltes, una d'elles, la carta pobla de Moncofa (Castelló). El teu poble té carta pobla?

13. Converteix-te en crític literari per un dia i elabora la ressenya de *El balneari dels àngels*. Cal que repasses l'estructura d'aquest tipus de text abans de confeccionar-la. Pots veure alguns exemples: <http://lletra.uoc.edu/ca>; http://www.xtec.cat/centres/b7004578/eso/catala/clublectura/exemple_ressenya.pdf.

14. Concurs de punts de lectura de *El balneari dels àngels*. En primer lloc, elaboreu les bases del concurs entre tots els companys de classe i el docent de València. En segon lloc, cada company de classe en confeccionarà un. En tercer lloc, escolliu els millors. I, per últim, podeu exposar-los al centre o a classe. Aproveiteu aquesta activitat per celebrar el dia del llibre o poseu-se en contacte amb l'editorial per mostrar-los els vostres treballs i que els pengin al web <http://www.bullent.net/>. Podeu consultar aquests webs per agafar idees: <http://www.lemuseedumarquepage.fr/Editions/Bullent1.htm> (està en francès) i <http://bibliocolors.blogspot.com>

15. Observa aquesta imatge de Ramon Llull (Ciutat de Mallorca, 1232/1233? - Tunis/ Mallorca?, 1316) . Explica una escena de la vida del creador de la prosa catalana. No s'assembla a un còmic?

a) Imiteu Llull i els seus contemporanis confeccionant un còmic d'una escena o capítol de *El balneari dels àngels* en grups de quatre persones. Primer elegiu l'escena i, després, consulteu aquesta webgrafia per saber com es fa un còmic. Hi trobareu editorials, webquests, programari, revistes, fires, tutorials, exemples... A continuació, prepareu els materials necessaris (fulls, colors, ordinador...). Seguidament, poseu-se mans a l'obra. No oblideu repartir-se el treball! I, quan acabeu, feu una presentació amb l'ajuda d'una pantalla i un canó de projecció i presenteu el vostre treball als companys de classe. L'haureu d'interpretar i explicar quin procés heu seguit per fer-lo i com us ha anat.

WEBGRAFIA DEL CÒMIC

- Materials per conèixer i elaborar còmics de tot tipus.

<http://www.xtec.cat/~imagrans/comic.htm>; <http://www.xtec.cat/~pribas/projecte/projecte.htm>

http://www.phpwebquest.org/catala/webquest/soporte_mondrian_w.php?id_actividad=2795&id_pagina=3

<http://projectederecerca4ta2.jimdo.com>

- Programa informàtic per elaborar còmics a partir de fotografies.

<http://comiclif.com/>

- Tutorial.

<http://www.xtec.cat/sgfp/llicencies/200809/memories/1971a1.pdf>

- Programari Microsoft Office i d'Adobe: paint, word, photoshop...

► Revistes i editorials.

<http://www.editorialjuventud.es/tintincatala.htm>

<http://www.camacuc.com/>

<http://www.cavallfort.cat/>

► Fires del còmic.

<http://www.ficomic.com/>

<http://www.festivaldelcomic.org/>

b) Coneixes còmics en català? No et preocupes! En aquesta activitat en coneixeràs uns quants. Et donem el títol de cada còmic i cal que l'associes amb el seu dibuixant. Pots consultar aquest web per comprovar si has encertat i conèixer més informació: <http://ca.comics.wikia.com>.

Lluís Albert Arrufat, Toni Cabo, Josep Mª Madorell Muntané, Quim Bou, Lluís Juste de Nin, Josep Casanovas, Quim Bou, Martí Torras, Toni Batllori, Picanyol, Dani Saus, Àngel López Plaza, Cristina Losantos, A. L. Llassans, Eduard Torrents, Peyo, Úrsula Vernon

TÍTOL	DIBUIXANT
<i>Roc Roca</i>	Lluís Albert Arrufat
<i>Boro, Moro i Puromoro</i>	Toni Cabo
<i>Massagran</i>	
Orn. Història universal	
Montecristo 1941	
L'invasor microscòpic	
La llegenda del bandoler Serrallonga	
La pedra del diable	
Ninots	
Ot, el bruixot	
Rec	
Titelles de foc	
Vet aquí la Rita	
Zombiosis	
Ramon Llull. La controvèrsia jueva	
En Jan i en Trencapins	
Dani Boca Foc	

A la novel·la Cris descriu el personatge de Mateu i diu el següent: *L'uniforme que portava feia, encara més, que pareguera un superheroï de còmic americà* (p. 15). A continuació, escriu el nom dels personatges que hi ha a sota. Ànim! Demostra el teu bagatge cultural! Són molt coneguts!

REPASSEM LA NORMATIVA, LA GRAMÀTICA I EL LÈXIC

1. El text està farcit de diminutius. Completa els buits de la graella amb la paraula primitiva que corresponga. També has de separar l'arrel de la desinència de cada paraula derivada.

PARAULA PRIMITIVA	PARAULA DERIVADA	ARREL O LEXEMA	DESINÈNCIA
	Xiquet (p. 3)		
	Baret (p. 32)		
	Becadeta (p. 32)		
	Gentola (p. 22)		
	Angelot (p. 14)		

2. Completa els buits de la graella amb la paraula primitiva que corresponga.

MOT	ANTÒNIMS
Intens (p. 1)	
Esclavitzar (p. 2)	
Mort (p. 3)	
Animar (p. 3)	
Milionària (p. 4)	

3. Busca en el diccionari el significat d'aquestes cultismes llatins i escriu una oració amb cadascun.

Mens sana in corpore sano (p. 35):

Modus operandi (p. 56):

Pre mortem (p. 61):

Rigor mortis (p. 14):

4. Al llibre has vist que les següents paraules apareixen en versaleta. Es tracta de paraules que provenen d'altres llengües. Parlem de **manlleus** o **cultismes** però també poden ser **barbarismes**. Tot seguit canvia aquests anglicismes i gal·licismes per una paraula o expressió més genuïna.

► *Souvenirs* (p. 14) ► *Flashback* (p. 21)

► *Spa* (p. 22) ► *Fly* (p. 25)

► *Cannabis* (p. 25) ► *Box* (p. 43)

► *Souvenirs* ► *Voilà* (p. 58)

► *Morgue* (p. 60) ► *Heaven* (p. 60)

5. Tres són els mecanismes més freqüents que tenim per a crear paraules noves: la **composició**, la **derivació** i l'**habilitació**. L'**habilitació** és un mecanisme de caràcter sintàctic que fa que usem una paraula determinada dins l'oració amb una categorial gramatical diferent de la que li és pròpia. D'aquesta recategorització, se'n sol modificar el significat. A continuació, indica quina és la paraula habilitada, a quina categoria pertany i a partir de quina s'ha habilitat.

ORACIÓ	PARAULA HABILITADA	CATEGORIA QUE TÉ	CATEGORIA DE PARTIDA
<i>Home! Mira qui ha aplegat, la senyoreta Kodakcolor [...](p. 9).</i>			
Havia canviat el tacte dels cadàvers pel de la Nikon (p. 12).			
Pantalons amb ratlla, camisa blanca, calces... i les meues Nike Vomero (p. 21).			
Que no me'n recordava... tens la vespino (p. 25).			

6. Al llarg de la novel·la hi trobem un munt de locucions i frases fetes. Seguidament et presentem un llistat d'elles, cal que busques el significat i que destries quines són frases fetes i quines són locucions.

► Xino-xano (p. 8)

.....
.....

► Estirar la pota (p. 3)

.....
.....

► Estar apardalat (p. 9)

.....
.....

► Anar al cul del món (p. 3)

.....
.....

► A cau d'orella (p. 6)

.....
.....

7. Les oracions segons la intenció i l'actitud del parlant poden ser: enunciatives, interrogatives, exclamatives, exhortatives, dubitatives, desideratives. Cerca a les pàgines de la novel·la cinc exemples de cada tipus d'oració i després copia dos fragments on s'usen les cometes, els punts suspensius i aprofita per explicar les regles d'aquests signes.

.....
.....

SOLUCIONS

Activitat de la pàgina 26 (Sopa de lletres).

Q	R	T	Y	U	F	B	I	F	K
A	W	L	L	A	U	T	I	W	D
E	F	I	O	L	L	A	Y	N	M
C	L	A	V	I	C	O	R	D	I
T	A	T	R	O	M	P	E	T	A
P	U	O	L	I	M	F	I	R	R
E	T	Q	U	Y	R	V	N	I	I
P	A	S	L	L	A	N	O	S	L

GLOSSARI DE CONCEPTES DE NARRATIVA

■ **Argument.** És el resum breu d'una narració o de les parts d'aquesta.

■ **Eix temàtic o tema i motius secundaris.** Aquest es redueix a un sintagma, frase o un simple mot que concentra la idea fonamental sobre la qual gira el text. Cal afegir que poden existir temes secundaris, anomenats també **motius secundaris**, que serien aquelles idees secundàries o complementàries de l'eix temàtic que l'explicaran i el complementaran.

■ **Espai.** És el marc on es desenvolupen les accions del relat i on es situen els personatges. N'hi ha diversos **tipus** i poden rebre diversos **tractaments**: intern (o tancat) / extern (o obert), objectiu / subjectiu, rural / urbà, real / fantàstic... Els més habituals són: **reals** (llocs que existeixen en la realitat com ciutats, muntanyes...), **imaginari** (no existeixen en la realitat però han estat creats amb alguns detalls d'aquesta, llocs similars... Poden contenir elements reals encara que l'espai del relat no ho siga), i, per últim, els **fantàstics** (són totalment inventats. S'utilitzen moltes descripcions per situar el lector). Pel que fa a la **funció de l'espai**, aquest pot fer només de marc, d'escenari (sense tenir una influència decisiva en el desenvolupament de les accions), o, contràriament, pot resultar determinant per a la trama i l'acció dels personatges.

■ **Estil.** Tant el narrador extern com l'intern poden donar la paraula als personatges per mitjà de l'estil directe, indirecte o reportat i indirecte lliure.

■ **Narrador i tipus de narrador.** En els textos narratius trobem la figura del **narrador**. Aquesta figura està entre l'autor i els lectors. És qui que conta els fets des d'un punt de vista determinat. Aquest **punt de vista** pot ser objectiu o subjectiu. Hi ha dos **tipus de narrador**: l'intern i l'extern. A continuació analitzarem quines característiques tenen i els tipus que hi ha:

NARRADOR INTERN	NARRADOR EXTERN
Característiques	Característiques
• Es situa dins la història, perquè és un dels participants en els fets. • Conta la història en primera persona. • Adopta un punt de vista molt subjectiu. • Empra mots sentiendi, que expressen sentiments i pensaments (sentir, sofrir, estimar; recursos descriptius abundants i, per preferentment l'estil directe, acompanyat de verbs dicendi (dir, afirmar...)).	• Conta la història situant-se fora, com un simple espectador. No és cap dels personatges. • Conta els fets en tercera persona. • Mostra objectivitat i distanciament respecte dels personatges. • Usa pocs verbs sentiendi, predomina l'estil directe i l'absència de descripcions.
Tipus	Tipus
• Protagonista. És el personatge principal, que informa d'allò que passa o que ha passat. • Personatge secundari. És un personatge que intervé en més o menys grau en els fets que ens relata, i conta la història des d'una certa distància. • Personatge observador. Narra els fets en primera persona, però no hi participa. Simplement n'ha estat testimoni i pot donar la seua opinió.	• Omniscient. Aquell que té tota la informació sobre la història i sap, fins i tot, el que senten i pensen els personatges. És molt descriptiu. • Observador extern. Es limita a observar el que fan els personatges. Pot contar exactament allò que veu i ser objectiu, o bé pot introduir-hi les seues opinions i convertir-se en subjectiu. • Editor. El narrador ha trobat uns documents i es limita a contar-nos els fets tal com hi apareixen.

■ **Classificació dels personatges.** Poden classificar-se:

SEGONS LA FUNCIO O GRAU DE PARTICIPACIO EN LA HISTORIA	SEGONS LA PROFUNDITAT PSICOLÒGICA O GRAU D'EVOLUCIO
• Principals. El personatge és el personatge central, el qual, si presenta qualitats extraordinàries, es denomina heroi; i l'antagonista, que és un personatge negatiu que s'enfronta al protagonista. • Secundaris. Són presents al llarg de tota la història. Si ajuden el protagonista s'anomenen ajudants, però si li posen entrebancs es denominen oponents. • Comparsa o fugaç. Apareixen de tant en tant i estan molt poc diferenciats. Pot ser un personatge col·lectiu.	• Plans. Es comporten de manera estereotipada (el bo, el malvat,...). • Redons. Tenen una personalitat ben definida. Evolucionen al llarg del text. L'autor ens dóna moltes dades.

■ **Subgèneres novel·listics.** Les novel·les, segons la temàtica que tracten, es classifiquen en: històriques, d'aventures, ciència-ficció, terror i misteri, policiaques o negres, romàntiques i, per últim, eròtiques.

■ **Temps.** És un dels elements narratius més bàsics. Se'n poden distingir dos tipus: el temps de la història i el temps del discurs.

■ **Temps de la història.** Fa referència al temps **extratextual** (el de l'autor i el del lector), però també afecta el temps **textual**, l'intern, és a dir, l'època en què ocorren els fets. I dins d'aquest temps intern podem parlar de la **durada dels fets narrats** (generacions, dies, hores...).

■ **Temps del discurs.** És la forma com es presenta la trama i afecta l'**ordre** i la **durada** d'aquesta. Respecte a l'**ordre**, el narrador pot contar els fets seguint l'ordre cronològic o **lineal** en què passen, o bé pot alterar-lo (**discontinu**): amb **anticipacions** (avança informació futura); **retrospeccions**, també anomenades flashbacks (l'acció torna enrere en el temps per mostrar o recordar fets anteriors), o **presentacions simultànies** (dues o més accions alhora). Per altra banda, segons la **durada**, hi ha tres classes d'alteracions: l'**el·lipsi** (s'ometen fets), el **resum o sumari** del relat (quan un període de temps llarg es relata en poques línies) i la **dilatació o extensió** (quan hi ha una ampliació de la durada real dels fets). Si no hi ha cap alteració en la durada, parlem d'**escena**.

■ **Títol.** Pot ser de dos tipus: **temàtic** (concentra la idea fonamental del text, bé de manera total o parcial) o **remàtic** (presenta una relació amb el text que no és temàtica).